

CZASOPISMO PRAWNO-HISTORYCZNE

**INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK
WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
UNIWERSYTETU IM. ADAMA MICKIEWICZA**

**CZASOPISMO
PRAWNO-HISTORYCZNE**

**TOM LXVIII – ZESZYT 2
2016**

POZNAŃ 2016

RADA NAUKOWA

Przewodnicząca: Krystyna Chojnicka (Kraków)

Członkowie: Igor A. Arzumanov (Irkuck), Adriana Ciancio (Catania), Jūratė Kiaupienė (Wilno),
Gerald Kohl (Wiedeń), Michael G. Müller (Halle), Jarosław Nikodem (Poznań),
Natalia Starczenko (Kijów), Elena V. Timoshina (Sankt Petersburg)

KOMITET REDAKCYJNY

Wilhelm Brauner, Wojciech Góralski, Stanisław Grodziski (przewodniczący),
Andrzej Gulczyński, Hubert Izdebski, Danuta Janicka, Artur Korobowicz, Krzysztof Krasowski,
Adam Lityński, Dorota Malec, Małgorzata Materniak-Pawłowska, Jacek Matuszewski,
Józef Méléze-Modrzejewski, Henryk Olszewski, Krzysztof Ożóg, Michał Pietrzak, Marian J. Ptak,
Zygfryd Rymaszewski, Janusz Sondel, Katarzyna Sójka-Zielińska, Waław Uruszczak,
Stanisław Waltoś, Wojciech Witkowski, Maria Zabłocka, Andrzej Zakrzewski

REDAKCJA

Redaktor naczelna: Małgorzata Materniak-Pawłowska
Zastępca redaktor naczelnej: Wojciech Witkowski
Redaktorzy tematyczni: Marek Krzymkowski, Maksymilian Stanulewicz
Redaktorzy językowi: Iwona Grenda, Jolanta Sielska

REDAKCJA NAUKOWA

Małgorzata Materniak-Pawłowska

RECENZENCI

Przemysław Dąbrowski, Piotr Fiedorczyk, Sławomir Godek, Marek Krzymkowski,
Adam Lityński, Zbigniew Naworski, Anna Rosner, Maksymilian Stanulewicz, Michał Urbańczyk,
Tomasz Ziński, Maria Zmierzczak

Na język angielski tłumaczył Łukasz Sosnowski
Na język francuski tłumaczył Wojciech Szafranski

Redakcja i korekta: Klaudia Ziewiec

Pierwotna wersja CPH jest wersją papierową.
CPH ukazuje się też w wersji elektronicznej na platformie cyfrowej PRESSto.

Adres redakcji:

Collegium Iuridicum Novum, Al. Niepodległości 53, 61-714 Poznań
tel. 609-475-820, e-mail: malgosm@amu.edu.pl

Copyright © by Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 2016
Copyright © by Wydawnictwo Nauka i Innowacje sp. z o.o., 2016

ISSN 0070-2471

ISBN 978-83-64864-68-1

Printed in Poland

Wydawnictwo Nauka i Innowacje sp. z o.o.
61-612 Poznań, ul. Rubież 46
sekretariat tel. 61 622-69-61, fax. 61 622-69-62
e-mail: wni@ppnt.poznan.pl, www.wni.com.pl

SPIS TREŚCI – CONTENTS – TABLE DES MATIÈRES

Tom LXVIII – Zeszyt 2

Stanisław Grodziski, Stan obecny i przyszłość czołowego organu nauk historycznoprawnych w Polsce. Uwagi do dyskusji	11
---	----

I. ROZPRAWY – PAPERS – ARTICLES

Grzegorz Białuński, Zmiany w prawie Prus Krzyżackich po wojnie trzynastoletniej. O dokumencie wielkiego mistrza Marcina Truchsessa dla rycerstwa posiadającego dobra na prawie magdeburskim dla obojga płci z 1487 r.	17
Changes in the law of Teutonic Prussia after the Thirteen Years' War. About a document by the Grand Master Martin Truchsess for the knighthood in possession of property on the basis of Magdeburg Rights for both sexes from 1487	31
Les modifications de la loi de la Prusse teutonique après la guerre de Treize Ans. Quelques informations sur le document de 1487, élaboré par le grand maître Martin Truchsess, adressé à des chevaliers des deux sexes possédant leurs domaines régis par le droit de Magdeburg	32
Elżbieta Romanowska, Przekształcenia w powszechnym wymiarze sprawiedliwości w Polsce w latach 1944-1956	33
Transformations in the general administration of justice in Poland between 1944 and 1956	62
Les transformations dans l'organisation de la justice en Pologne dans les années 1944-1956.....	62

II. PRACE DROBNE I MATERIAŁY – MISCELLANEA – MISCELLES

Maciej A. Pieńkowski, Skład i struktura senatu oraz izby poselskiej na sejmie koronacyjnym Zygmunta III (1587-1588)	63
Coronation sejm of Sigismund III (1587-1588): composition and structure of the Senate and of the Chamber of Deputies	82
La composition et la structure du Sénat et de la Chambre des députés à la Diète de Couronnement de Sigismund III (1587-1588)	83
Marcin Głuszak, Problematyka sądownictwa polubownego w rezolucjach Rady Nieustającej (1776-1788)	85
The issue of arbitration tribunals in the resolutions of the Permanent Council (1776-1788)	107
La question de l'arbitrage dans les résolutions du Conseil permanent (1776-1788)	107

Piotr Tomczyk, Podstawy praw człowieka w Deklaracji Praw Wirginii w świetle myśli Johna Locke'a	109
Foundations of human rights in the Virginia Declaration of Rights in view of John Locke's philosophy	127
Les principes fondamentaux des droits de l'homme dans la Déclaration des droits de l'État de Virginie, à la lumière de la pensée de John Locke	127
Maria Lewandowicz, O prapoczątkach ruchu kodyfikacyjnego w Szwajcarii w XVIII w. w świetle traktatu Johanna Jakoba von Leua	129
On the protohistory of the Swiss codification movement in the 18 th century in light of the treaty by Johann Jakob von Leu	144
Quelques notes sur le début du mouvement de codification en Suisse au XVIII ^e siècle, à la lumière du traité de Johann Jakob von Leu	144
Zbigniew Filipiak, Projekt urządzenia ogólno ludności żydowskiej w Księstwie Warszawskim z 1809 r.	147
The project of the overall regulation of the Jewish population in the Duchy of Warsaw from 1809	165
Le projet de l'organisation générale de la population juive dans le Duché de Varsovie en 1809	165
Joanna Machut-Kowalczyk, Kurator z powodu ciąży w świetle akt Sądu Pokoju Powiatu Łęczyckiego i Sądu Pokoju w Łodzi w latach 1809-1876	167
A legal guardian appointed due to pregnancy in the light of the acts by the Magistrates' Court of Łęczyca County and the Magistrates' Court in Łódź between 1809 and 1876	180
Le tuteur nommé en raison de la grossesse, à la lumière du dossier de la Cour de paix de district de Łęczyca et de la Cour de paix de Łódź, dans les années 1809-1876	181
Karol Siemaszko, Trudne początki. Organizacja Sądu Okręgowego w Zielonej Górze w pierwszych latach po zakończeniu II wojny światowej	183
Difficult beginnings. The organization of the Regional Court in Zielona Gora in the first years after the end of World War II	197
Les débuts difficiles. L'organisation du Tribunal de la circonscription de Zielona Góra dans les premières années après la Seconde Guerre mondiale	198

III. ZE STUDIÓW NAD DOKTRYNĄ WOLNOŚCI SŁOWA

Seppo Sajama, Spinoza on Free Speech	199
Spinoza o wolności słowa	205
L'Avis de Spinoza sur la liberté d'expression	205
Christine Mengès-Le Pape, La « laïcité » : entre la liberté d'expression et la liberté de croyance	207
“Laïcité”, Pomiędzy wolnością wyznania a wolnością słowa	220
The “laïcité”: between freedom of belief and freedom of speech	221
Albert L. Harris, Net Neutrality and Its Potential Impact on Free Speech	223
Neutralność sieci i jej potencjalny wpływ na wolność słowa	234
La neutralité du réseau et son influence potentielle sur la liberté d'expression	235
Jacek Sobczak, Wolność ekspresji artystycznej. Regulacje europejskie a rozwiązania polskiego systemu prawnego	237
Freedom of artistic expression. European regulations and the solutions found in the Polish legal system	291
La liberté d'expression artistique. Les règlements européens vis-à-vis des normes du système juridique polonais	292

Olgierd Andrzej Górecki, Wolność słowa – komunitariańska argumentacja uzasadniająca różnorodność znaczenia pojęcia	295
Freedom of speech – communitarian argumentation justifying the diversity of the meaning of the term	311
La liberté d’expression – l’argumentation communautaire justifiant la diversité du sens de la notion	312
Aleksandra Bagińska-Masiota, Prawa autorskie do korespondencji a uprawnienia Instytutu Pamięci Narodowej	313
Copyright to correspondence and the powers of the Institute of National Remembrance ..	330
Le droit d’auteur de correspondance vis-à-vis les pouvoirs de l’Institut de la mémoire ...	331

IV. DEBIUTY – *DEBUTES* – *DEBUTS*

Emilia Ziuziakowska, Odstępstwa od narodowości polskiej w latach 1939-1945	333
Relinquishment of the Polish nationality between 1939 and 1945	362
Les renoncements à la nationalité polonaise pendant les années 1939-1945	363

V. RECENZJE I NOTY RECENZYJNE – *REVIEWS AND CRITICAL NOTES* – *COMPTES RENDUS ET NOTES CRITIQUES*

Renata Kamińska, W trosce o Miasto. „Cura urbis” w Rzymie okresu republiki i pryncypatu, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2015, ss. 257 (Łukasz Jan Korporowicz)	365
Gergely Deli, Salus rei publicae als Entscheidungsgrundlage des römischen Privatrechts, Medium, Budapest 2015, ss. 222 (Aleksander Grebieniow)	367
Szymon Olszaniec, Prefektura praetorio Italii, Illyrikum i Afryki (312-425 n.e.), Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2014, ss. 323 (Paweł Filipczak)	373
Lietuvos didžiosios kunigaikštystės seimelių instrukcijos (1788-1790), wyd. R. Jurgaitis, A. Stankevič, A. Verbickienė, Vilnius 2015, ss. 436 (Marek Krzymkowski)	377
Mikołaj Tarkowski, Wydział Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie w latach 1919-1939, Wydawnictwo Gdańskiej Szkoły Wyższej, Gdańsk 2015, ss. 344 (Henryk Olszewski)	378
John Connelly, Zniewolony Uniwersytet. Sowjetyzacja szkolnictwa wyższego w Niemczech Wschodnich, Czechach i Polsce 1945-1956, przeł. Witold Rodkiewicz, Warszawa 2014, ss. XIV + 427 (Seria: Monografie z dziejów oświaty, t. XLIV. Instytutu Historii Nauki im. Ludwika i Aleksandra Birkenmajerów PAN) (Henryk Olszewski)	380

VI. IN MEMORIAM

Profesor Janusz Tazbir, 1927-2016 (Henryk Olszewski)	383
Peter Gonville Stein, 1926-2016 (Łukasz Jan Korporowicz)	388

VII. KRONIKA – CHRONICLE – CHRONIQUE

Pierwsza Szczecińska Konferencja Romanistyczna <i>Cives Romanus sum. Mistrzowie i dzieła polskiej romanistyki</i> (Zuzanna Benincasa)	393
IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa <i>Konstytucje państw europejskich: historia i współczesność</i> w Toruniu (Tomasz Kowalczyk)	396
I Seminarium Projektu Badawczego <i>Fontes Iuris Lusatiae Superioris Vetustissimi</i> w Krakowie (Krzysztof Fokt, Maciej Mikuła)	398
XXVI Ogólnopolski Zjazd Historyków Państwa i Prawa oraz Historii Doktryn Polityczno-Prawnych <i>Pogranicza w historii prawa i myśli polityczno-prawnej</i> w Mrągowie (Oskar Kanicki)	400
III Kongres badaczy osiemnastego wieku. <i>Osiemnasty wiek jako zmiana: Rzeczpospolita i Oświecenie</i> w Poznaniu (Henryk Olszewski)	402
XX Konferencja Historyków Państwa i Prawa <i>Regulacje prawne gospodarki w rozwoju historycznym</i> w Stroniu Śląskim (Mateusz Szymura)	403
Konferencja Jubileuszowa Profesora Jacka Matuszewskiego w Łodzi (Marcin Głuszak) ...	405

WSPÓLPRACOWNICY ZESZYTU PIERWSZEGO TOMU LXVIII

- Aleksandra B a g i e ń s k a - M a s i o t a, dr, adiunkt w Instytucie Prawa Wydziału Zamiejscowego Uniwersytetu Humanistycznospołecznego SWPS w Poznaniu, abagienska-masiota@swps.edu.pl
- Zuzanna B e n i n c a s a, dr hab., adiunkt w Instytucie Historii Prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, s.sluzewska@wpia.uw.edu.pl
- Grzegorz B i a łu ń s k i, prof. zw. dr hab. w Katedrze Powszechnej Historii Prawa, Prawa Rzymskiego i Komparatystyki Prawniczej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, grzegorz.bialunski@uwm.edu.pl
- Paweł F i l i p c z a k, dr. Adiunkt w Katedrze Historii Bizancjum w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego, pawelfilipczak@uni.lodz.pl
- Zbigniew F i l i p i a k, dr, adiunkt w Katedrze Powszechnej Historii Państwa i Prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, filipiak@umk.pl
- Krzysztof F o k t, dr, adiunkt w Katedrze Historii Prawa Polskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, krzysztof.fokt@uj.edu.pl
- Marcin G łu s z a k, dr, adiunkt w Katedrze Historii Państwa i Prawa Polskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, m.gluszak@hotmail.com
- Olgierd Andrzej G ó r e c k i, dr, adiunkt w Katedrze Doktryn Polityczno-Prawnych, Wydziału Prawa i Administracji, Uniwersytetu Łódzkiego, olgierdgorecki@gmail.com
- Aleksander G r e b i e n i o w, dr, członek Biura Studiów i Analiz przy Sądzie Najwyższym oraz wykładowca na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, aleksander.grebieniow@gmail.com
- Iwona G r e n d a, mgr, lektor na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, grenda@amu.edu.pl
- Stanisław G r o d z i s k i, emerytowany profesor zwyczajny w Katedrze Powszechnej Historii Państwa i Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego
- Albert L. H a r r i s, prof., Department of Computer Information Systems and Supply Chain Management, Appalachian State University, Boone, USA, harrisal@appstate.edu
- Oskar K a n e c k i, mgr, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, oskar.kanecki@wp.pl
- Łukasz Jan K o r p o r o w i c z, dr, adiunkt w Katedrze Prawa Rzymskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, LKorporowicz@wpia.uni.lodz.pl
- Tomasz K o w a l c z y k, mgr, doktorant na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, tomas_k@wp.pl
- Marek K r z y m k o w s k i, dr hab., adiunkt w Katedrze Historii Ustroju Państwa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, mkrzymkowski@o2.pl

- Maria Lewandowicz, dr, adiunkt w Katedrze Historii Prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, lewandowicz@prawo.ug.edu.pl
- Joanna Machut-Kowalczyk, dr, adiunkt w Katedrze Historii Państwa i Prawa Polskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego JMachut-Kowalczyk@wpia.uni.lodz.pl
- Christine Mengès-Le Pape, prof., Université Toulouse 1 Capitole, Francja, cmlepape.ut1@gmail.com
- Maciej Mikula, dr, adiunkt w Katedrze Historii Prawa Polskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, maciej.mikula@uj.edu.pl
- Henryk Olszewski, prof. zw. dr hab. w Katedrze Historii Prawa na Wydziale Prawa Uniwersytetu Humanistycznospołecznego SWPS w Warszawie, holsz@neostrada.pl
- Maciej A. Pińkowski, mgr, doktorant w Instytucie Nauk Historycznych na Wydziale Nauk Historycznych i Społecznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, maciej.pienkowski@op.pl
- Elżbieta Romanowska, dr, pracownik Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie, elzbieta-romanowska@wp.pl
- Seppo Sajama, prof., UEF Law School, University of Eastern Finland, Joensuu, Finlandia, seppo.sajama@uef.fi
- Karol Siemaszko, Katedra Historii Administracji i Myśli Administracyjnej Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, karolsiemaszko@wp.pl
- Łukasz Sosnowski, mgr filologii angielskiej, tłumacz, vizh@poczta.fm
- Jacek Sobczak, prof. zw. dr hab. na Wydziale Prawa Uniwersytetu Humanistycznospołecznego SWPS w Warszawie, ssnkjs@sn.pl
- Wojciech Szafrański, dr, adiunkt w Katedrze Prawa Rzymskiego i Historii Prawa Sądowego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w.szafr@amu.edu.pl
- Mateusz Szymura, dr, adiunkt w Zakładzie Prawa Rzymskiego w Instytucie Historii Państwa i Prawa na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, mateusz.szymura@uwr.edu.pl
- Piotr Tomczyk, mgr, absolwent Johann Wolfgang Goethe Universität, Frankfurt/ Men, Niemcy, piotomczyk@wp.pl
- Emilia Ziuziakowska, mgr, doktorantka na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, zemila@wp.pl